

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา นับว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ประเทศไทยกำลังต้องการการพัฒนาทั้งในด้านการเมือง การ เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่อย่างไรก็ตามการจัดการกระบวนการศึกษาที่จะเอื้อ ให้สามารถพัฒนาประเทศให้บรรลุตามความมุ่งหมายดังกล่าวได้นั้น ผู้จัดการกระบวนการศึกษามี ความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของกระบวนการศึกษาที่จัดนั้น ๆ ด้วย

โดยหลักการทั่วไปแล้ว ปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการกระบวนการศึกษามี คุณภาพและประสิทธิภาพอย่างแท้จริงได้นั้นขึ้นอยู่กับ "ครู" เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ที่ มีบทบาทในการให้ความรู้ อบรมบ่มนิสัย และเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี พร้อมทั้งจะเป็น ทรัพยากรและกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ในอนาคตได้ต่อไป นอกจากนี้ ครูยังเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เพราะครูเป็นผู้มีหน้าที่และ ภาระงานเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับนักเรียนโดยตรง ครูมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมีการเรียนรู้ ได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าปรัชญาการศึกษา หลักสูตร และประมวลการสอน จะเขียนไว้ละเอียดถี่ถ้วน เพียงใดก็ตาม ถ้าครูผู้สอนขาดความรู้ความสามารถ ส่อมจะทำให้การศึกษาดีออกคุณภาพลงได้ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งผู้หนึ่งในการที่จะพัฒนากำลังคน และพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป (บุญชนะ อัดถากร, 2524) นอกจากนี้ คุณภาพของครูยังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของเยาวชน ดังที่เกททรอล (Gattral, 1959) กล่าวว่า พลเมืองของชาติจะมีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพเพียงใด ส่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพ ของครูผู้ทำหน้าที่ประสาทความรู้และอบรมวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน ถ้าหากครูมีคุณภาพดี ส่อม สามารถให้การศึกษแก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี ถ้าครูห่อ่นคุณภาพก็ยากที่จะอบรมเยาวชน ให้มีประสิทธิภาพได้

กรมการฝึกหัดครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตครูที่มีคุณภาพ โดยกล่าวว่า การที่ครูจะสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ ในวิชาชีพครู หรืออีกนัยหนึ่งคือ ครูต้องมีสมรรถภาพ จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุด

มุ่งหมายของหลักสูตรได้ สมรรถภาพของครูจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่ง (โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู, 2523) ด้วยเหตุนี้ กรมการฝึกหัดครูจึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูตามหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หมายถึง ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และทัศนคติ ที่ครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพึงมี เพื่อจะปฏิบัติงานครู คือ งานสอน งานแนะแนว งานกิจการนักเรียน งานธุรการ และงานพัฒนา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ, 2530)

กูด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพครูว่า เป็นความสามารถของครูในการแสดงออกถึงความรู้ ทัศนคติ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและสามารถนำเอาวิธีการและความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่ตนปฏิบัติอยู่ได้ ก่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่ง ชมพันธ์ุ กฤษร ณ อยุธยา (2519) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพครูในทำนองเดียวกันว่า หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ครูพึงมีในการช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย

จากการศึกษาสมรรถภาพพื้นฐานของครู (Competencies - Based Teacher Education) โดย โวกเลอร์ (Vogler, 1972) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพโดยทั่วไปของครูไว้ 5 ประการ คือ

1. มีสมรรถภาพด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ
2. รู้จักใช้สมรรถภาพให้เกิดประโยชน์
3. สามารถประเมินผลนักเรียนได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ
4. สามารถปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้พัฒนาสูงขึ้น
5. ก่อให้เกิดการพัฒนาในตัวนักเรียน

สาโรช บัวศรี (2513) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูในโรงเรียนมัธยมว่า สมรรถภาพโดยทั่วไปที่สำคัญมี 4 ด้านคือ

1. ด้านบุคลิกภาพ
2. ด้านความรู้และวิชาการ
3. ด้านทักษะและการสอน
4. ด้านเจตคติ

กล่าวโดยสรุป สมรรถภาพของครู หมายถึง ความรู้ ทัศนคติ ทักษะ และคุณลักษณะที่บุคคลผู้เป็นครูพึงมีอย่างเพียงพอ และสามารถแสดงออกมาเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

อย่างไรก็ตาม ในการสอนวิชาต่าง ๆ ซึ่งจัดไว้ในหลักสูตรการศึกษานั้น นักเรียนต้องเรียนหลายวิชา ซึ่งแต่ละวิชาย่อมต้องการครูที่มีสมรรถภาพเฉพาะซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละวิชาที่สอน วิชาพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความแตกต่างจากวิชาอื่น ๆ เนื่องจากวิชาพลศึกษาใช้กิจกรรมกีฬาและการออกกำลังกายเป็นสื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีสนามเป็นห้องเรียน และนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน การสอนพลศึกษาในโรงเรียนจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดและบริหารพลศึกษาในโรงเรียน ครูพลศึกษานับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการจัดโครงการพลศึกษาในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จ และนักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาพลศึกษามากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดดำเนินการของครูพลศึกษา ฉะนั้นในการสอนพลศึกษาจึงต้องการครูที่มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ และบุคลิกลักษณะ ตลอดจนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

ครูพลศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบกว้างขวาง ดังที่ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2523) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพลศึกษาไว้ว่า ครูพลศึกษาเป็นครูที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าครูที่สอนวิชาอื่น ๆ ในชั้นเรียน คือ นอกจากจะมีหน้าที่รับผิดชอบการสอนพลศึกษาในห้องเรียนแล้ว ยังจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นในตอนเย็นและวันเสาร์วันอาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ อีกด้วย ซึ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของครูพลศึกษามีดังนี้

1. หน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนพลศึกษา เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญโดยตรงของครูพลศึกษา ที่จะต้องปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือที่โรงเรียนได้วางไว้
2. หน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดโปรแกรมพลศึกษาเพื่อเสริมหลักสูตร เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน การจัดการพลศึกษาพิเศษ และการจัดพลศึกษาเพื่อนันทนาการในเวลาว่าง
3. หน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนครูคนอื่น ๆ ตามปกติในโรงเรียนจะมีครูพลศึกษาหลายคน ครูแต่ละคนจะต้องทำงานร่วมกันประสานงานกันได้
4. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพต่อนโยบายและระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เช่น นโยบายและระเบียบเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูทุกคนควรปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

5. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพและเข้าใจในหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียน

6. หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อวิชาชีพ เช่น เป็นสมาชิกสมาคมหรือองค์กรวิชาชีพ ค้นคว้าและวิจัยความรู้และวิธีการใหม่ ๆ

7. หน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชน เช่น มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาหรือการพลศึกษา

จะเห็นได้ว่า ครูพลศึกษานั้นนอกจากจะมีหน้าที่สอนเช่นเดียวกับครูอื่น ๆ แล้ว ยังต้องมียานนอกเหนือออกไปอีก คือ ช่วยให้เกิดมีการเจริญเติบโต พัฒนากิจกรรมทางกีฬาฝึกให้เด็กมีน้ำใจนักกีฬา อดทน มีความกระตือรือร้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเป็นผู้นำที่ดี ดังนั้นครูพลศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติหลายอย่างประกอบกัน ในเรื่องนี้นักพลศึกษาได้กล่าวถึงคุณลักษณะและสมรรถภาพของครูพลศึกษาสรุปได้ดังนี้ (Williams, 1943 Pape and Means, 1963 Bucher, 1968 Bookwalter, 1969 Heald and Morre, 1968 Armstrong, 1973, Daughtrey, 1973 Halen and Kneer, 1976)

1. เป็นผู้ที่บุคลิกภาพดี มีอารมณ์มั่นคง คล่องแคล่วว่องไว อึดแอ้มแจ่มใส มีความคิดริเริ่ม แต่งกายสะอาด เรียบร้อย ท่าทางเป็นสง่าผ่าเผย

2. มีความสามารถในด้านการสอนพลศึกษา รับผิดชอบของกิจกรรมพลศึกษา เข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษา เตรียมการสอนเป็นอย่างดีก่อนทำการสอนทุกครั้ง สามารถจัดกิจกรรมการสอนได้เหมาะสม เข้าใจผู้เรียน สนใจในสวัสดิภาพของนักเรียน สนใจการทำงาน รู้จักสร้างแรงจูงใจในการสอน

3. มีความรู้ด้านวิชาการ ควรมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สนใจความก้าวหน้าทางวิชาการ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

4. มีทักษะกีฬาดี ได้รับการฝึกอบรมอยู่เสมอ มีทักษะการเคลื่อนไหวดีมาก ได้รับการศึกษาและอบรมมาโดยเฉพาะ

5. มีสุขภาพดี ร่างกายมีสมรรถภาพดี แข็งแรง ไม่พิการ เนื่องจากลักษณะการสอนวิชาพลศึกษาใช้กิจกรรมกีฬาเป็นสื่อในการเรียนรู้ ครูพลศึกษาต้องออกกำลังกายอยู่เสมอในการเล่นกีฬา จึงจำเป็นต้องมีสุขภาพดี

6. มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้

7. มีคุณธรรมสูง มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจนักกีฬา จิตใจโอบอ้อมอารี เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการปลูกฝังลักษณะมีน้ำใจนักกีฬากับนักเรียน

นอกจากนี้ วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ (2523) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูพลศึกษาว่า ครูพลศึกษาที่ดีซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่และภารกิจทางการพลศึกษาได้ดีและมีประสิทธิภาพ ควรจะมีสมรรถนะที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ดี ทั้งในด้านวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาครู และวิชาพลศึกษา
2. เป็นผู้ที่มีความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาอย่างแท้จริง
3. เป็นผู้ที่มีความรู้สึกในความรับผิดชอบสูง
4. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกระตือรือร้น
5. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์
6. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
7. เป็นผู้ที่รักเด็ก มีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง

สาออง พ่วงบุตร (2525) ได้ให้ความสำคัญของครูพลศึกษาต่อวิชาชีพว่า ครูพลศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมคุณภาพของวิชาชีพให้สูงขึ้น โดยครูพลศึกษาจะต้องมีสมรรถภาพต่อไปนี้

1. มีความรู้ด้านวิชาการ ครูพลศึกษาต้องมีความรู้ในเรื่องของวิชาพลศึกษาตามหลักสูตรโดยละเอียด รวมทั้งส่วนประกอบอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตร การวัด และการประเมินผลวิชาพลศึกษา
2. มีความสามารถในการสอน ครูพลศึกษาต้องศึกษาจุดประสงค์ของการสอนในแต่ละรายวิชา และสามารถสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ครูพลศึกษาที่ดีต้องชวนชวนแสวงหาวิธีการที่จะให้การสอนได้บรรลุผลได้อย่างรวดเร็ว
3. มีบุคลิกลักษณะดี ครูพลศึกษาต้องเป็นตัวอย่างที่ดีต่อนักเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาสใกล้ชิดมากกว่าผู้สอนวิชาอื่น ครูพลศึกษาจะต้องแสดงบุคลิกให้เป็นที่ศรัทธาของนักเรียน เช่น สภาพอ่อนโยน กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
4. มีคุณธรรมและความประพฤติที่ดี ครูพลศึกษาต้องมีคุณธรรมประจำใจและมีความประพฤติที่เหมาะสม เช่น รับผิดชอบในหน้าที่การงาน ไม่เสเพล มีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา เสียสละเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบต่อภาระกระทำของตน ไม่ประพฤติเสื่อมเสียในเรื่องการพนันและเรื่องชู้สาว
5. มีมนุษยสัมพันธ์ ครูพลศึกษาที่ดีต้องเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการประกอบกิจกรรมทางด้านพลศึกษา โดยไม่แสดงความรังเกียจหรือหลีกเลี่ยง

6. มีความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ครูพลศึกษาต้องเป็นผู้ยึดมั่นในระบอบการปกครองอันมีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมความรักชาติ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รู้จักหน้าที่ของตนเพื่อส่วนรวม

เนื่องจากในการสอนพลศึกษา ครูพลศึกษามีโอกาสใกล้ชิดกับผู้เรียนมากกว่าครูในสาขาวิชาอื่น ครูพลศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะปลูกฝังทัศนคติที่ดีทางด้านพลศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น เรื่องระเบียบวินัย การเคารพกฎกติกา การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ การเสียสละการมีน้ำใจนักกีฬา ความเข้มแข็ง อุดมคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้เรียนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นครูพลศึกษาจึงต้องมีคุณลักษณะดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนด้วย

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ในการสอนพลศึกษาให้ได้ผลดีนั้นต้องการครูพลศึกษาที่มีสมรรถภาพสูงในทุกด้าน ทั้งด้านการสอน การทำงาน มีคุณลักษณะที่ดี และมีคุณธรรม

อย่างไรก็ตามสภาพการณปัจจุบันการสอนพลศึกษาในโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากครูพลศึกษา ปัญหาภาพพจน์ของครูพลศึกษาซึ่งมีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือ ครูพลศึกษายังมีจุดบกพร่องหลายอย่าง เช่น จริยธรรม และความเป็นปราชญ์บุคคลของครูพลศึกษาเสื่อมถอย ประสิทธิภาพในการสอนของครูพลศึกษา ยังไม่เป็นที่น่าพอใจทัศนคติและศรัทธาต่อวิชาซึ่งยังอยู่ในระดับต่ำ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2528) ได้ติดตามผลการใช้หลักสูตรวิชาพลศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบปัญหาเกี่ยวกับตัวครูพลศึกษา ดังนี้

1. ไม่สามารถสอนบางรายวิชาได้
2. ขาดความรู้และทักษะในการสอนพลศึกษา
3. ไม่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน มุ่งหวังกีฬามากกว่าพลศึกษา
4. เข้าใจจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาไม่ตรงเจตนาของหลักสูตร
5. มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาพลศึกษา
6. ครูพลศึกษามีลักษณะนิสัยที่ควรปรับปรุง
7. ครูพลศึกษาขาดความรับผิดชอบและขาดระเบียบวินัย
8. มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมที่จะเป็นครูพลศึกษา
9. ไม่สนใจในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
10. การวางตัวไม่เหมาะสมตามกาลเทศะและบุคคล

นอกจากนี้ สัทศน์ เหล่าทอง (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการสอนของครูพลศึกษาเช่นกัน พบว่า ประสิทธิภาพในการสอนของครูพลศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทักษะและความสำเร็จด้านวิชาชีพยังอยู่ในระดับต่ำ และจากการติดตามผลการใช้หลักสูตรวิชาพลศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุงของกรมวิชาการ (2533) พบว่า ครูพลศึกษายังมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม และยังไม่ได้นำกระบวนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการเท่าที่ควร

พฤติกรรมของครูพลศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่า ครูพลศึกษายังมีสมรรถภาพไม่เป็นที่พึงประสงค์ การปรับปรุงคุณภาพการสอนพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพของผู้ใช้หลักสูตร คือ ครูพลศึกษานั้นเอง ซึ่งในการนี้จำเป็นต้องพิจารณาถึงสมรรถภาพของครูพลศึกษาในปัจจุบันว่า มีสมรรถภาพอยู่ในขั้นที่พึงประสงค์หรือไม่ จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการสอนพลศึกษา พบว่า ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษาไว้บ้าง แต่เป็นการศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์โดยนำมาจากทฤษฎีของต่างประเทศ หรือผู้วิจัยคิดขึ้นเองและนำมาสำรวจความคิดเห็น โดยขาดการตรวจสอบความเหมาะสม มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้าง ทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา (ชาญชัย เรื่องขจร, 2523 ปาริชาติ วิจิตรตานภาพ, 2524 อนันต์ เอื้อวเจริญ, 2524 สมบูรณ์ ลิขิตอังกูร, 2525 วิชรา เล่าเรียนดี, 2525 รังสรรค์ ศีกรักษา, 2526 เริงเดช อภิเศก, 2527 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2528 ขวัญชัย อิงรักษา, 2529 เต็ดชาติ รามสุด, 2529 และบุญสืบ กำจรวิริยะวิชัย, 2533) งานวิจัยเหล่านี้ล้วนแต่ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูพลศึกษา ครู ผู้บริหาร นิสิต นักศึกษา และนักเรียน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นว่า ครูพลศึกษาควรจะมีลักษณะหรือสมรรถภาพต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไรและนำมาแจกแจงความสำคัญ เรียงเรียงเป็นรายการสมรรถภาพของครูพลศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม ผลการวิจัยจึงเป็นสมรรถภาพของครูพลศึกษาตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้น

นอกจากนี้งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษา ผู้ทำการวิจัยได้แบ่งด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพไว้แตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมหรือเกินความจำเป็น ตั้งแต่ 3 ด้านจนถึง 16 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านวิชาการ ด้านหลักสูตร ด้านการสอน ด้านเทคนิคการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณลักษณะและเจตคติ ด้านสุขภาพทางกายและทางจิต ด้านการปกครอง อบรม และการเป็นผู้นำด้านกีฬาและความสามารถทางกีฬา ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรมและการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ด้านการเป็นพลเมืองดี

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษาเท่าที่ผ่านมายังไม่มีความไม่สมบูรณ์ ทั้งในด้านความครอบคลุมของเนื้อหา และวิธีการเก็บข้อมูล ข้อความที่ได้เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษาจึงยังมีน้อย และเป็นลักษณะผิวเผิน คือ เป็นสมรรถภาพของครูโดยทั่ว ๆ ไป และยังขาดความเชื่อถือได้ ยังไม่มีการศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในลักษณะเจาะลึกโดยใช้วิธีการอื่น เช่น การสังเกตพฤติกรรมการสอน การศึกษาเฉพาะกรณีการสัมภาษณ์ และอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อความที่แท้จริงเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษา ครูพลศึกษามีลักษณะการสอนแตกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ เนื่องจากใช้กิจกรรมกีฬาเป็นสื่อในการเรียนรู้ สมรรถภาพของการสอนของครูพลศึกษาจึงควรมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของครูพลศึกษาโดยแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษา โดยมุ่งหวังให้ได้องค์ประกอบและรายการสำคัญของสมรรถภาพ อันเป็นต้นแบบที่ครอบคลุมและมีความเป็นไปได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย การศึกษาในลักษณะเช่นนี้จะพัฒนาไปสู่การประเมินสมรรถภาพของครูพลศึกษา และนำมาเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างเกณฑ์ประเมินสมรรถภาพครูพลศึกษา และนำไปสู่การเสนอรูปแบบการจัดฝึกอบรมครูพลศึกษา ทั้งก่อนประจำการ (Pre-service Training) และครูประจำการ (Inservice Training) ให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ในด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และทัศนคติของครูพลศึกษาที่มีวุฒิพลศึกษาและ/หรือครูอื่นที่ทำการสอนวิชาพลศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเท่านั้น
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มครูพลศึกษา ศึกษานิเทศก์ในสาขาวิชาพลศึกษา ผู้บริหารพลศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบด้วยความเข้าใจและตอบตามสภาพความเป็นจริง
2. ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจตามสภาพความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครูพลศึกษา หมายถึง ครูพลศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยมีวุฒิปริญญาเอก/วิชาโททางพลศึกษาและ/หรือครูอื่นที่ทำหน้าที่สอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะทัศนคติ ตลอดจนบุคลิกลักษณะ ที่ครูพลศึกษามีและสามารถแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเกี่ยวกับโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วยสมรรถภาพด้านต่าง ๆ 8 ด้านคือ ด้านการสอนและการประเมินผล ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านสุขภาพ ด้านคุณลักษณะและบุคลิกลักษณะ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านทักษะกีฬา

สมรรถภาพด้านการสอนและการประเมินผล หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่า สามารถกำหนดวัตถุประสงค์การสอนพลศึกษาได้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม และสมรรถภาพทางกาย สามารถวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม สามารถอธิบายและสาธิตขั้นตอนของทักษะได้อย่างชัดเจน สามารถดำเนินการสอนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม และสมรรถภาพทางกาย สามารถใช้สถานที่และอุปกรณ์กีฬาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ สามารถกระตุ้นและเสริมกำลังใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน สามารถดำเนินการสอนได้ด้วยความสะดวกสนาน สามารถปกครองชั้นเรียนได้อย่างเป็นระเบียบ สามารถใช้สภาพการณ์ของการเรียนการสอนพลศึกษาปลูกฝังคุณธรรม ความมีน้ำใจนักกีฬาและระเบียบวินัยในขณะที่สอนวิชาพลศึกษาได้ สามารถสรุปบทเรียนได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถวัดและประเมินผลในวิชาพลศึกษาได้ครอบคลุมทุกจุดมุ่งหมายของการสอน คือ ด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม และสมรรถภาพทางกาย สามารถใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลในวัตถุประสงค์แต่ละด้านได้อย่างถูกต้อง สามารถวางแผนทำการวัดและประเมินผลในวัตถุประสงค์แต่ละด้านและชี้แจงให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ก่อนเริ่มสอนในแต่ละวิชา สามารถแจกแจงอัตราส่วนการให้คะแนนในแต่ละวัตถุประสงค์ของการสอนทั้ง 4 ด้าน ได้อย่างเหมาะสมทุกครั้งที่มีการวัดและประเมินผล สามารถดำเนินการวัดและประเมินผลในแต่ละวัตถุประสงค์ได้ตามการพัฒนากิจการที่เป็นจริงของนักเรียน สามารถนำผลของการประเมินผลไปใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไปอีกได้

สมรรถภาพด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกมา มีน้ำใจนักกีฬา มีความประพฤติดี มีความยุติธรรม มีความตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ เป็นผู้หลักเลียงอบายมุข ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด มีความศรัทธาต่อวิชาชีพ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม

สมรรถภาพด้านวิชาการ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง มีความรู้และความชื่นชมในศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถอธิบายเกี่ยวกับประโยชน์ของพลศึกษาได้ สามารถวิเคราะห์จุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรวิชาพลศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับทักษะการเคลื่อนไหว มีความรู้เกี่ยวกับสรีรวิทยา-การออกกำลังกาย สามารถรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการกีฬา มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬา มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการบาดเจ็บจากการกีฬา มีความรู้เกี่ยวกับกฎ กติกาแบบแผนการเล่นในกีฬาต่าง ๆ มีความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับกีฬาและพลศึกษา

สมรรถภาพด้านสุขภาพ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกมา สามารถรักษาสุขภาพทางกายและจิตให้สมบูรณ์ สามารถควบคุมน้ำหนักให้เหมาะสมอยู่เสมอ สามารถออกกำลังกายสม่ำเสมอ สามารถเลือกรับประทานอาหารได้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ สามารถงดเว้นจากการเสพยาเสพติด เช่น สุบบุหรี่ และดื่มสุรา สามารถแบ่งเวลาในการพักผ่อนได้อย่างเหมาะสม สามารถรักษาสมรรถภาพทางกายให้ดีอยู่เสมอ สามารถเป็นตัวอย่างในด้านการรักษาสุขภาพแก่นักเรียนและผู้อื่นได้ มีทรวดทรงดี

สมรรถภาพด้านคุณลักษณะและบุคลิกภาพ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกมา มีอารมณ์ขัน ร่าเริงสนุกสนาน แต่งกายถูกกาลเทศะ หุดจาด ฉลาด อ่อนน้อม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี อดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ควบคุมอารมณ์ได้ สุขภาพอ่อนนุ่ม มีไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

สมรรถภาพด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกมา สามารถจัดและดำเนินการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนได้ สามารถจัดและดำเนินการแข่งขันกีฬานอกโรงเรียนได้ สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอนกีฬาได้ สามารถให้ความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับงานด้านกีฬาและนันทนาการได้ สามารถเขียนเสนอโครงการกีฬาต่าง ๆ ได้ จัดกิจกรรมสำหรับเด็กปกติได้

สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกมา สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ สามารถเข้ากับนักเรียนได้ สามารถทำ

งานร่วมกับผู้บังคับบัญชาและบุคลากรอื่น ๆ ได้ สามารถให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน สามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างเหมาะสม สามารถวางตัวเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ

สมรรถภาพด้านทักษะกีฬา หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่า สามารถเล่นกีฬาได้หลายประเภท สามารถเล่นกีฬาประเภทใดประเภทหนึ่งได้ในระดับดี สามารถเป็นผู้ตัดสินกีฬาได้หลายประเภท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ข้อความรูที่ได้จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีทางการศึกษาด้านการพัฒนาสมรรถภาพครูพลศึกษา
2. เป็นประโยชน์ต่อสถาบันผลิตครูพลศึกษา ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูพลศึกษา ให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพของครูพลศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการ
3. เป็นประโยชน์ต่อสถาบันผู้ใช้ครูพลศึกษาทั้งหลาย ได้แก่ โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อความรูที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรอบรมครูพลศึกษา ทั้งก่อนประจำการ (Pre-service Training) และประจำการ (Inservice Training) เพื่อเสริมสมรรถภาพครูพลศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์
4. นำข้อความรูที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์การประเมินสมรรถภาพครูพลศึกษา หรือสร้างเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของสมรรถภาพครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป